

Геркулесове завдання

Україна і Європа повинні готуватися до найгіршого. Але відмовлятися від спроб поновити спільну мету з США ще зарано.

На четвертому році повномасштабної війни між Росією та Україною починається новий етап: пошуки врегулювання. Після телефонної розмови з російським президентом Володимиром Путіним 12 лютого президент США Дональд Трамп оголосив, що переговори про закінчення війни почнуться «негайно». Після цього він зателефонував президенту України Володимирі Зеленському, щоб повідомити про своє рішення. Високопоставлені чиновники США та Росії зустрілися 18 лютого в Ер-Ріяді, щоб провести попереднє обговорення, і домовилися сформувати переговорні групи для роботи над врегулюванням, яке, за словами держсекретаря Марко Рубіо, буде «прийнятним для всіх залучених сторін».

Це завдання буде складним. Стартові позиції Києва та Москви видаються непримиренними. Маючи менше зброї та втрачаючи позиції на полі бою, через нестачу солдатів і зниження підтримки Заходу, Зеленський вже визнав, що Україні не вдасться повернути всі свої території, які завоювала Росія. Проте він, як і раніше, рішуче налаштований зберегти суверенітет і незалежність України й твердо стоїть на тому, що не погодиться на перемир'я чи будь-які ширші методи врегулювання, якщо Україна не отримає гарантії безпеки від повторення російської агресії. Для цього майже напевно потрібна буде подальша підтримка США в обороні України.

Путін же вважає, що він йде до своєї остаточної мети підкорити Україну. Його армія повільно, але неухильно просувається на полі бою, хоч і з великими втратами людей і техніки. Економіка виявилася стійкою до західних санкцій і за останні два роки зросла на понад 3,5 відсотка. На Заході безлад, а Трамп, на переконання Кремля, хоче нормалізувати відносини з Росією (марно сподіваючись розірвати її зв'язок з головним стратегічним конкурентом США, Китаєм). За таких обставин Путін не бачить причин відступати від своїх максимальних вимог, заявлених ще в червні минулого року: заборони на членство України в НАТО,

визнання Києвом, що чотири українські області, анексовані у 2023 році, та Крим є суверенними російськими територіями (хоча Росія не контролює повністю жодну з них), демілітаризації та «денацифікації» України (по суті – встановлення маріонеткового режиму Росії в Києві) та зняття західних санкцій.

Звичайно, в Росії також є свої проблеми

Звичайно, в Росії також є свої проблеми. Передбачається, що цьогоріч економічне зростання різко сповільниться – за інформацією Центрального банку Росії, до 1-2 відсотків. Нестача робочої сили на ринку праці загрожує зростанням інфляції, яка вже сягнула двозначних чисел. А вимоги воєнної економіки витісняють виробництво в споживчому секторі. Кремлю тим часом також доводиться давати раду з нестачею живої сили на передовій. Витрати на залучення добровольців стрімко зростають. Очевидним рішенням є загальна мобілізація, але Кремль побоюється, що це спричинить тривожну суспільну реакцію, як це вже сталося з частковою мобілізацією у 2023 році. Якими б складними не були ці проблеми, Путін вважає, що Україна здасться ще до того, як ці проблеми вплинуть на його здатність вести війну. Він впевнений, що час на його боці.

З позиції сили, як Путін це бачить, він готовий до переговорів. Але він не погодиться на просте припинення вогню, яке, на його думку, Україна використає лише для переозброєння та відновлення війни пізніше. Путін хоче припинення вогню лише в рамках ширшого врегулювання, яке включає те, що він називає «першопричинами» конфлікту. Вони полягають у тому, що він вважає несправедливим врегулюванням після холодної війни, яке було нав'язане Росії в період стратегічної слабкості. Ключовим елементом було розширення НАТО на схід, яке відкинуло Росію на узбіччя Європи та позбавило її центральної ролі, яку вона історично відігравала в європейських справах. Це йде всупереч переконанням Росії, що вона – велика держава і її мають поважати як таку.

І тут з'являється Трамп. Він пообіцяв швидко покласти край конфлікту, хоча зараз визнає, що для цього знадобиться більше, ніж 24 години, про які він заявляв торік під час передвиборчої кампанії. Схоже, він насамперед націлений на швидке припинення вогню,

хоча важко сказати, чи розуміє він, наскільки це буде складно, враховуючи вимоги України та Росії. Також неочевидно, чи є в нього детальний план – імовірно, ні. А втім, він намагатиметься, у своїй типовій манері, дотиснути і Зеленського, і Путіна, щоб вони прийняли будь-яку угоду, яку він зрештою запропонує.

Зеленському, як слабшому лідеру, дістануться гірші умови, як було очевидно в нещодавній потворній промові Трампа з критикою українського президента. Всупереч усім доказам він заявив, що Зеленський – диктатор, який спровокував війну, і попередив, що той має швидко погоджуватися на мирне врегулювання, інакше ризикує втратити країну. Цей виступ разом з натяком міністра оборони Піта Гегсета, що Сполучені Штати відіграватимуть хіба що мінімальну роль у наданні гарантій безпеки Україні, та жорсткою критикою європейських еліт на Мюнхенській конференції з безпеки створює не дуже сприятливу ситуацію для України. Багато коментаторів побачили явні докази того, що Сполучені Штати покинули Україну та своїх традиційних союзників на користь Росії.

*Не варто забувати, що
буквально кілька тижнів
тому Трамп різко
критикував Путіна*

Але не варто робити поспішних висновків. Ситуація складніша. Не варто забувати, що буквально кілька тижнів тому Трамп різко критикував Путіна. Невдовзі після інавгурації він сказав, що Путін знищує Росію, ведучи війну проти України, і заявив, що в нього все погано. Він пригрозив подальшими санкціями, якщо Путін не припинить «безглузду» війну, а Гегсет зазначив, що США продовжують докладати зусиль для зниження світових цін на нафту, щоб підірвати спроможність Росії воювати.

Крім того, Сполучені Штати та Україна ведуть переговори про угоду, яка дала б США доступ до корисних копалин в Україні, зокрема до рідкісноземельних елементів, які мають ключове значення для сучасного виробництва. У разі підписання ця угода міститиме непряму гарантію безпеки, принаймні для захисту американських інвестицій, що Київ хотів би чітко зазначити в тексті угоди.

Нарешті, всупереч побоюванням Європи та України, що двосторонні переговори США та Росії в Ер-Ріяді означали врегулювання миру без їхньої участі, Вашингтон все ж планує радитися зі своїми союзниками та партнерами, готуючись до подальших переговорів з Москвою. Минулого тижня спецпредставник США Кіт Келлог відвідав Київ для консультацій з

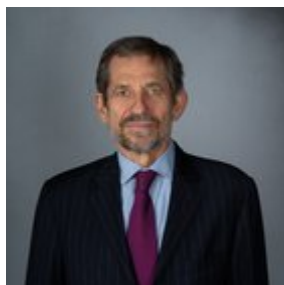
Зеленським та іншими українськими посадовцями. Цього тижня Вашингтон відвідують президент Франції Емманюель Макрон та прем'єр-міністр Британії Кір Стармер, щоб обговорити, як закінчити війну. Радник США з питань національної безпеки Майкл Волц описав підхід США як «човникову дипломатію», визнавши, що «спроби зібрати всіх за одним столом раніше не досягли успіху».

*Ситуація мінлива.
Найгірший сценарій
далеко не остаточний*

Якщо коротко, ситуація мінлива. Звичайно, з міркувань розсудливості європейцям та українцям потрібно готуватися до найгіршого сценарію – тобто якщо Сполучені Штати припинять їх підтримувати. Які ресурси вони можуть спрямувати на те, щоб підтримати Україну на плаву та досягти задовільного врегулювання? Які нові ресурси їм потрібно придбати чи розвинути не лише для поточної війни, але й з ширших міркувань майбутньої безпеки в Європі? Європейці та українці занадто довго дозволяли США керувати їхньою долею. Це має змінюватися вже зараз.

Однак найгірший сценарій далеко не остаточний. Європі та Україні ще зарано відмовлятися від спроб поновити спільну мету зі Сполученими Штатами та координувати заходи для збереження незалежної, суверенної України, яка повільно, але впевнено інтегрується в європейську спільноту. Попри занепокоєння, викликане нещодавніми діями Америки, ця мета залишається досяжною, навіть якщо цей шлях не такий простий, як очікувалося.

Переклад з англійської Наталії Слітенко

Томас Ґрем

Томас Ґрем (Thomas Graham) – заслужений учасник Ради з міжнародних відносин, був старшим директором з питань Росії в апараті Ради національної безпеки за часів президентства Джорджа Буша-молодшого.

